

חיבור הלומד לשיח הילידי

נעמי מנצור ורינה פדן

עברית מאלף עד תינו, ב

דיונון, 2003

נעמי מנצור ורינה פדן

הגישה המנחה את הספר

בהוצאת 'דיונון' יצאה לאור מהדורה חדשה של הספר **עברית מאלף עד תינו, ב**. הספר מעוגן בגישה התקשורתית, הרואה בלימוד השפה סיפוק צורך תקשורתי מיידי, הנעשה תוך חשיפה יומיומית לדוברים ילידיים ולסיטואציות אותנטיות, בהקשרים החברתיים והתרבותיים הרווחים אצל הדוברים הילידיים של השפה. מקובל על הכול כי שפה היא תופעה חברתית, הנלמדת תוך אינטראקציה חברתית (Prahbu, 1985; Breen, 1991). גישה זו הכתיבה את תפיסתנו כי מה שמתרחש בכיתה הוא, במידה רבה, מענה לצרכים החברתיים-תרבותיים - הן של המורה והן של הלומדים. באולפן, בין באוניברסיטאי ובין בכללי, משותפת למורים וללומדים התפיסה כי לימוד השפה איננו רק עבודה אקדמית אלא גם חשיפה ראשונה של הלומדים להוויה הישראלית שהם מעוניינים להתערות בה או לפחות להעמיק את היכרותם עם תרבותה ואורחות חייה. מבנהו ותכניו של הספר נובעים מן האמונה שמן השלבים הראשונים בלימוד השפה יש להפוך את הלומד לחבר בקהילה של הדובר הילידי; יש לעזור לו להיכנס בסוד השיח החברתי-תרבותי המקומי ולהכינו להבנת השימוש הסמנטי והפרגמטי בשפה. לצערנו הכיתה, מעצם מהותה ובשיטות עבודתה, איננה הסביבה הטבעית לרכישת שפה (Nunan, 1992). אי לכך, הושם בספר דגש רב על בחירת טקסטים אותנטיים ועל נושאים מעניינים ורלוונטיים, המתאפשרים גם לעולם תוכן שהלומדים יכולים ורוצים לקרוא עליו ולעסוק בו. הספר נמנע במודע משאלות בעלות אופי ליניארי ומהכוונת הלומדים למשימות הדורשות שכפול מידע. האמונה והניסיון מוכיחים שחומרים הנובעים מן ההקשר הם הקליטים ביותר, ולכן אוצר המילים, המבנים התחביריים, הפועל, השמות – כולם נובעים מן הטקסט. בבנייה של נדבך על נדבך הם מובילים אל היצירה, ההבעה והכתיבה הפתוחה.

מבנה הספר

בספר עשר יחידות: אושר ועושר, אומרים אהבה יש בעולם, העיקר הבריאות, אני ואתה, עונות השנה, עיר מקום, אריכות ימים, אומנות ותרבות, גברים נשים ילדים, לימודים ולומדים, והוא נבנה מן הקל אל הכבד. סדר הקניית המבנים התחביריים והפועל מתבסס על הידוע מהמחקר ומהניסיון על המהלך הטבעי של רכישתם אצל הלומד המבוגר האורייני, ונעזר ביכולות המטא-קוגניטיוויות של לומד זה. הקניית הפועל, המבנים התחביריים ושם

העצם (כולל נטיית מילות יחס ומבנה הסמיכות) באה אחרי שהלומדים נחשפו אליהם בטקסט הכתוב, ומובטח כי יש להם מאגר עשיר דיו לרכישה. הגישה הבסיסית שהנחתה את מחברי ספר זה היא פיתוח הוראה מובנית בליווי תרגול, כשבסופו של התהליך הלומדים אמורים להגיע מן הפרדיגמה ומתרגילי הפועל, התחביר ונטיות השם אל הכתיבה היוצרת. עם זאת, על מנת להבטיח את הטמעת הפועל, אוצר המילים והמבנים התחביריים בזיכרון לטווח ארוך, יש בספר חזרות מרובות ביחידות השונות, הבאות לחזק מבנים ואוצר מילים שהוקנו ביחידות קודמות.

הבנת הנקרא וטקסטים להעשרה

התרגילים להבנת הנקרא מכוונים לתהליך ולפענוח מושכל של הטקסט, והם מתמקדים בהבנת השלם. בספר יש מגוון תרגילים: תרגילים המתמקדים בבדיקת פריטים, תרגילי התאמה, נכון/לא נכון, השלמת משפטים, שאלות הדורשות שכתוב, שאלות פתוחות וכתיבה יוצרת. יש טיפול בזיהוי מבנים, כגון זיהוי דגם מחקר ועיסוק בעיבוד מידע וארגונו, כתיבת פתקים מכתבים ואפילו שירים. כל אלה מכוונים להניע את הלומדים ליצירת טקסטים משלהם.

בצד הטקסטים שנועדו להקניה אינטנסיבית יש בספר גם טקסטים שנבחרו לקריאה ולהנאה – בעיקר לשם הבנה פסיבית. כל יחידה מסתיימת במובאות מן המקורות, המטעימות מעושרה ומרוחה של השפה. בעמודים הבאים ימצא הקורא דוגמאות לטקסטים ולתרגילים, המבהירים את ייחודו של הספר.

תרופה חדשה לחולי מיגרנה

בבית החולים "הדסה" התחילו לטפל בחולים בתרופה חדשה מאנגליה – "סומטרפטין". את התרופה מקבלים בזריקה או בכדורים. ל-30% מהחולים התרופה מאוד עזרה.

1. יש הרבה _____ של כלבים: קולי, גולדן, בוקסר.
2. אתה רוצה ירקות ופירות _____ יס: לך לשוק!
3. העץ _____ גם ילדים גדלים.
4. בחורף ה _____ של אנשים לבן, ובקיץ הוא חום.
5. אנשים בולעים ויטמינים כדי _____ את הגוף.
6. כולם רוצים _____ כדי להיות רוים ויפים.
7. אתם מבינים את המילים החדשות! כן, _____ את כולן.
8. ה _____ רך, לבן ועינים.
9. מחר שבת. צריך _____ את הבית.

שקית קטנה של בריאות

אנשים שותים תה כבר 5000 שנה. בסין, בִּיפֶן, בסינגפור ובעוד ארצות במזרח הרחוק יודעים שהתה טוב לבריאות. יש **כמעט 3000 סוגים** של תה, והוא **גדל בכמעט 30 מדינות** כמו: הודו, פקיסטן, סרי-לנקה, אינדונזיה, גרונזיה.

למה התה טוב לבריאות? יש בתה **חומרים** כימיים חשובים. שני **חומרים** החשובים הם התאין (כמו קפאין) והתאנין.

הסינים חושבים שהתה שומר על **עור** צעיר, שהוא **מנקה** את הגוף מחומרים לא בריאים, וגם **מחזק** את הגוף. התה גם עוזר לעיניים עייפות. כשעייפים טוב לשים **צמר-גפן** עם תה קר על העיניים. אנשים חולים או אנשים שלא יכולים לישון טוב יכולים לשתות תה, כי אין בו הרבה קפאין כמו בקפה. הסינים חושבים שיש תה שנותן **אנרגיה** לגוף, ויש תה שעוזר **לרדת במשקל**.

הסינים אוהבים לשתות תה ירוק **טרי**. הם שמים מים חמים מאוד על עלים **טריים** של תה, מחכים כמה דקות, ואז שותים אותו עם לימון, סוכר או דבש.

"הבריאות"

סוגים
חומרים
עור
צמר-גפן

גדל
לגדול
מחזק
לחזק
מנקה
לנקות
לרדת
במשקל

טרי
כמעט

ענו

1. למה הסינים אוהבים תה?
2. האם גם אתם חושבים שהתה טוב לבריאות? למה?
3. הסבירו את הכותרת.

- איזו שתייה אוהבים בארץ שלך? איך מכינים אותה?
- מה אתם אוהבים לשתות? למה?
- מה שותים באיטליה, בארגנטינה, ברוסיה...?
- למה חשוב לשתות בישראל? מה שותים?

עיצות חז"ל

מי שיושב הרבה – כואבים לו הישבן והרגליים, מי שעומד הרבה – כואב לו הלב, ומי שהולך הרבה – כואבות לו העיניים.

למה לדעתכם?

ונם: אחרי כל ארוחה צריך לאכול מלח, צריך לשתות מים.

למה לדעתכם?

אמרו חז"ל: אל תגור בעיר שראש העיר שלה רופא.

למה לדעתכם?

אמר רב: שום כאב לא טוב, אבל אם כבר כאב – בשום אופן לא כאב בטן, לא כאב לב, ולא כאב ראש.

למה דווקא אלה לדעתכם?

צריך, יכול, טוב, כדאי, אסור, קל, נעים + שם המופעל

כשיש מיגרנה כדאי לשכנך.

השלימו

- א. טוב (שיתה) **לשתות** תה. התה יכול (עוזר) _____ לעיניים עייפות, יכול (עוזר) _____ (ישן) _____. התה גם יכול (מנקה) _____ את העור, (מחזק) ו _____ את הגוף.
- ב. כשיש מיגרנה צריך (שוכב) _____ בחדר בלי אור. טוב (שומע) _____ מוזיקה. לא בריא (אוכל) _____ אוכל כבד. כדאי (שומע) _____ מוזיקה שקטה. _____ אסור _____
- ג. לא כדאי (עומד) _____ הרבה, כי אז כואבות הרגליים. לא בריא (קורא) _____ הרבה, כי אז כואבות העיניים. לא טוב (אוכל) _____ הרבה, כי אז כואבת הבטן.

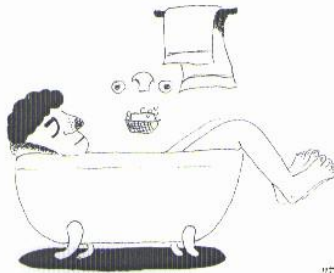

ככה סבתא אומרת – כתבו את המועל בצורת הסתמי

אלה השיטות של סבתא לטפל במחלות:

לשפעת והתקררות

1. מחממים כף גדולה של דבש וכף גדולה של אֶלְבוֹהוּל (1:1) ושמים על החזה. על זה שמים מנבת, ששומרת על החום.
2. שמים פלפל אדום טרוך בתוך גרביים. ישנים בגרביים כל הלילה.

לחום

1. יושבים בתוך אמבטיה עם מים פושרים.
2. בולעים תרופה הומיאופתית של צמח "בלדונה".

לנזלת ואף סתום

- (להרתיח) _____ מים בסיר, (לשים) _____ שלוש כפות ירק, (לנשום) _____ את האדים. אפשר לשים במים שמן אֶקְלִיפְטוּס או מנטה.

לדלקת בסינוסים

1. (לפרוס) _____ לחם לבן טרי (לשים) ו _____ על המצח.
2. (לחמם) _____ כף סוכר וכף מיץ לימון, עד (לקבל) ש _____ ניל. (למרוח) _____ על הסינוסים.

לכאבי גרון וצרידות

1. (לערבב) _____ חלמון ביצה, כף סוכר וכף קוניאק. (לשתות) _____ כל רבע שעה.
2. (לבשל) _____ שום ובצל במים עד שהם רכים, (לבלוע) ו _____ .

לפצעים בפה ובלשון

- (לקחת) _____ טחינה בלי השמן, (לשים) ו _____ על הפצעים. אחרי חצי שעה (לשטוף) _____ את הפה.

לנדודי שינה

1. (לשתות) _____ כוס חלב פושר לפני השינה.
2. (לעשות) _____ קק"י בשמן לכפות הרגלים חמש עשרה דקות.